

Abstract. The article deals with the analysis of the state of ecological education and education of future biology teachers at the present stage of development of society. The necessity to improve and saturate the content of the educational process with environmental material and to create the appropriate conditions for the environmental education of future biology teachers has been proved. Ecological education and upbringing become the core of modern education and serve as a key to reorganizing its modern systems and society as a whole. The role of environmental education as a basis for a new morality and support for solving many issues of practical life of people is especially relevant.

The basic principles of environmental education and education of future biology teachers such as: the principle of practical orientation, the principle of continuity and consistency, the principle of activity and consciousness, the principle of conformity of nature, the principle of interdisciplinary are outlined. The basic approaches to the development of ecological education and education like natural science, naturalistic, global-biosphere, problem, value are highlighted. The current state of development of environmental education and education is characterized by the search for new ways of cooperation between teachers and students, during which the formation of the latter as initiative, independent and creative personalities takes place.

Key words: ecological education, environmental education, approaches, principles, future biology teachers.

Стаття надійшла до редакції 6.10.2017

Павелків К. М.

СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ У ЗАХІДНІЙ ЄВРОПІ: ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Анотація. У статті здійснено аналіз термінологічного поля системи професійної підготовки педагогів у Західній Європі у контексті професійної підготовки педагогів України. Розкрито значення основних дефініцій, як-от: «система педагогічної освіти», «форми здобуття освіти», «базова педагогічна освіта», «післядипломна педагогічна освіта», «безперервна педагогічна освіта» у контексті їх використання вітчизняною та європейською науковими спільнотами. З'ясовано, що «система педагогічної освіти» у контексті аналізу професійної підготовки педагогів – це і система фахової підготовки майбутніх учителів, яка являє собою цілісний комплекс структурних елементів, що перебувають між собою у певних зв'язках і відносинах, взаємодіють один з одним і утворюють цілісну єдність, і певна сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого і навмисного педагогічного впливу на формування особистості.

Ключові слова: система професійної підготовки педагогів, термінологія, терміносистема, система педагогічної освіти, форми

здобуття освіти, базова педагогічна освіта, післядипломна педагогічна освіта, безперервна педагогічна освіта.

Постановка проблеми. Вхідження української вищої педагогічної освіти у європейський освітній простір, активна діяльність українських педагогів-практиків щодо розробки й реалізації механізмів оптимальної адаптації сучасної освітньої системи до європейських стандартів, реформування відповідно до положень Болонської декларації та перехід на Європейську кредитно-трансферну модульну систему актуалізують перегляд підготовки фахівців педагогічної освіти в Україні з урахуванням досвіду європейських країн. Вивчення особливостей системи професійної підготовки педагогів у країнах Західної Європи дає змогу проектувати різновекторні за характером і цілями зміни системи вітчизняної професійної педагогічної освіти, діагностувати проблеми її функціонування, прогнозувати результати євроінтеграції.

Термінологічний аналіз окремих проблем педагогіки є особливо актуальним у період реформування системи освіти, в умовах вільного доступу користувачів до вітчизняних та зарубіжних джерел інформації, можливості кооперації та співпраці вчених різних країн. Перебудова системи професійної педагогічної освіти, введення нових державних стандартів освіти, організація нових видів і типів освітніх установ значно збагатили науку новими поняттями, посилили потребу в систематизації чинної терміносистеми і її узгодженні та співставленні із зарубіжною терміносистемою.

Отже, **метою** пропонованої розвідки є аналіз термінологічного поля системи професійної підготовки педагогів у Західній Європі у контексті професійної підготовки педагогів України.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Визначення педагогічної освіти як системи запропонували свого часу С. Гончаренко, М. Євтух, І. Маноха [3; 4]; методологічні основи функціонування системи педагогічної освіти, теоретичні засади професійного та особистісного розвитку педагогів висвітлено в роботах В. Кременя, А. Кузьмінського, Н. Ничкало, О. Пометун, С. Сисоєвої та ін. [4; 8; 13].

Шляхи розвитку вітчизняної педагогічної освіти в умовах Болонського процесу вивчав В. Зайцев [5], *термінологічне поле інновацій в дошкільній освіті* – К. Крутії [7], систему післядипломної педагогічної освіти та напрями її вдосконалення – М. Бирка [1].

Водночас, професійну підготовку вчителів у Західній Європі вивчала Л. Пуховська [13], європейський досвід функціонування системи педагогічної освіти досліджено Л. Огнівко [11], спільні та відмінні риси системи педагогічної освіти в країнах Європейського Союзу проаналізовано Т. Кристопчук [6], теоретичні і методичні засади професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи розкрито у публікаціях Н. Мельник [9].

На сьогодні очевидно є недостатня розробка термінологічного поля системи професійної підготовки педагогів у Західній Європі у

контексті професійної підготовки педагогів України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність педагогічної систематики термінів щодо системи професійної підготовки та наявність чітких дефініцій понять є надійною основою побудови спеціальних стратегій із розвитку системи професійної підготовки педагогів. Під час створення єдиного термінологічного поля щодо системи професійної підготовки педагогів, на нашу думку, необхідно здійснити структурний аналіз значення й системного застосування таких категорій і понять: система педагогічної освіти, форми здобуття освіти, базова педагогічна освіта, післядипломна педагогічна освіта, безперервна педагогічна освіта, заклади або інституції професійної підготовки тощо.

Українські вчені пропонують різноманітні інваріанти категорії «система педагогічної освіти» у контексті аналізу професійної підготовки педагогів, а саме: система фахової підготовки майбутніх учителів, яка являє собою цілісний комплекс структурних елементів, що перебувають між собою у певних зв'язках і відносинах, взаємодіють один з одним і утворюють цілісну єдність; певна сукупність взаємопов'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого і навмисного педагогічного впливу на формування особистості, або як «сукупність взаємопов'язаних, узгоджених, як єдине ціле функціонуючих педагогічних та інших за своєю природою (психологічних, управлінських, організаційних, матеріальних) явищ (підсистем, елементів), що позначаються на досягненні необхідного педагогічного результату і цілеспрямовано використовуваних для цього» [9] та ін.

В «Енциклопедії освіти» система педагогічної освіти маркується як «система підготовки спеціалістів дошкільної, початкової та середньої освіти» [4, с. 646], а професійна педагогічна підготовка як «професійна підготовка всіх осіб, причетних до навчання і виховання молодого покоління» [4, с. 818].

Щодо європейських країн, то зауважимо: там визначення поняття «система педагогічної освіти» певною мірою корелюється з поняттям «педагогічна освіта» (наприклад, у документах Ради з освіти Ради Європи) [17]. Водночас, у Міжнародній стандартній класифікації освіти *система педагогічної освіти* визначена як «офіційний комплекс заходів, спрямованих на професійну підготовку педагогів до практичної діяльності, що передбачає оволодіння педагогами певної системи знань, ставлень, цінностей, поведінки і навичок, необхідних для навчання певного контингенту дітей, студентів, слухачів на відповідному освітньому рівні» [16]. Отже, система педагогічної освіти охоплює дошкільну, початкову, середню, повну загальноосвітню і вищу ланки, які становлять невід'ємну частину життя всіх громадян, та передбачають відповідну безперервну професійну педагогічну підготовку педагогів, регулювання якої здійснюється шляхом політичних, адміністративних, соціально-педагогічних чинників, спрямованих на формування професійної

компетентності у галузі.

Система педагогічної освіти у європейських країнах охоплює університети, коледжі, спеціальні інститути. Термін підготовки вчителів триває від трьох до п'яти років. Специфіка типології вищих педагогічних навчальних закладів Західної Європи обумовлена особливостями соціокультурного рівня суспільного розвитку кожної країни. Тому кожній з національних структур педагогічної освіти притаманний ряд специфічних характеристик [10]. Наприклад, у Німеччині університети відповідають за теоретичну частину підготовки майбутнього вчителя, а місцеві органи народної освіти і школи – за практичну. У Великобританії університети здійснюють цілісну теоретичну підготовку вчителів, а практична професійна підготовка повністю переноситься в школу. У Франції загальна й спеціальна підготовка вчителя проходить в університеті, а професійно-педагогічна (теоретична й практична) – у спеціальних центрах. Зауважимо, що французькі учені під системою педагогічної освіти розуміють сукупність історичних (традиції професійної підготовки, структури та етапності системи), адміністративних (інституції професійної підготовки, освітня політика та управління) та соціально-педагогічних умов (учасники), які спрямовані на забезпечення якісної професійної підготовки осіб освітньої сфери [17].

Важливим для характеристики особливостей термінології щодо функціонування системи педагогічної освіти будь-якої країни світу вважаємо диференціацію понять, пов'язаних з *формою здобуття освіти*. Так, Міжнародною стандартною класифікацією освіти виокремлено *три основні форми освіти*: формальна, неформальна, інформальна.

Формальна освіта – це освіта, яка інституційно, цілеспрямовано спланована за участю державних організацій і визнаних державою приватних установ, що в сукупності формують систему формальної освіти країни. Формальна освіта переважно складається з програм попередньої освіти. Професійно-технічна освіта, освіта для дітей з особливими потребами та окремі компоненти освіти для дорослих розглядаються як частина системи формальної освіти [6]. Кінцевим результатом формальної освіти є одержання загальнонавчального диплому.

Неформальна освіта – це освіта, яка інституційно, цілеспрямовано спланована особою чи організацією, що забезпечує надання освітніх послуг. Характерною рисою неформальної освіти є те, що вона є доповненням або/і альтернативою формальної освіти впродовж життя особистості. Навчання у межах таких програм проводиться, як правило, для забезпечення загального права доступу до освіти. Завершення програми, яка працює у межах неформальної освіти, найчастіше завершується отриманням кваліфікацій, які не визнаються кваліфікаціями формальної освіти відповідних національних органів освіти, або ж кваліфікації зовсім не присвоюються. Неформальна освіта може охоплювати програми з ліквідації неписьменності молоді та дорослих, а також дітей, які не відвідують школу [6].

Натомість *інформальне навчання* – це цілеспрямовані та ретельно сплановані, але не інституціоналізовані форми навчання, меншою мірою організовані та структуровані, ніж у формальній або неформальній освіті. Інформальне навчання може охоплювати навчальну діяльність у сім'ї, на робочому місці, за місцем проживання; його спрямованість визначається самостійно, сім'єю або соціумом. Кваліфікації, отримані в межах інформального навчання, враховуються під час визначення отриманої освіти [6].

В Україні послуговуються такими визначеннями означених понять: «формальна освіта» – програма або курс, після завершення якого у особи виникає визначена сукупність законодавчо встановлених прав [2, с. 366], зокрема, право займатися оплачуваною професійною діяльністю за профілем пройденого курсу, займати більш оплачувану посаду, вступати в освітні заклади вищого рівня. Підставою для надання зазначених прав є диплом або сертифікат державного зразка [2, с. 366]. Неформальна освіта – це будь-який організований і стійкий процес комунікації, який породжує навчання, що здійснюється поза межами традиційної системи шкільної, університетської освіти і охоплює осіб усіх вікових категорій [2, с. 190]. Залежно від конкретних умов, така освіта орієнтується на освітні програми, призначені для розповсюдження грамотності серед дорослих, залучення дітей, які не охоплені шкільною освітою, навчання життєвим навичкам, навичкам трудової діяльності та культурні програми. Програми неформальної освіти необов'язково ієрархічно вибудовані, вони можуть мати різну структуру та тривалість [2, с. 190].

У глосарії Європейського центру розвитку професійної освіти «*базова професійна освіта*» визначається як загальна або професійна освіта чи навчання, що здійснюється в системі базової освіти, як правило, перед початком професійної діяльності [15]; освіта, яка забезпечує «входження у професію»; початкова освіта і навчання, яке може проводитися на будь-якому рівні загальної або професійної освіти [там само].

В. Шахов зазначає, що базова педагогічна освіта виступає інваріантною складовою неперервної професійної підготовки педагога, утворює багатомірний теоретичний і практичний пласт [14].

В Україні, натомість, загальноприйнятим і обґрунтованим є поняття «*післядипломна освіта*», що розуміється як спеціалізоване вдосконалення педагогічної освіти та професійної підготовки педагогів шляхом поглиблення, розширення й оновлення професійно-педагогічних знань, умінь і навичок або отримання іншої спеціальності на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та практичного досвіду [8].

У країнах Західної Європи післядипломна професійна освіта – це засіб забезпечення та реалізації процесу *неперервної педагогічної освіти* (continuing education and training) – освіта або навчання після загальної середньої освіти та професійної підготовки або ж освіта, що здобувається особами, які вже мають досвід роботи чи є працівниками-практиками;

освіта, завдання якої полягають у тому, щоб: покращити або оновити знання і/або навички педагога; сприяти оволодінню нових навичок з метою кар'єрного зростання або перепідготовки; забезпечити постійне особисте чи професійне зростання та розвиток педагога [15].

Сьогодні концепція безперервної освіти – альтернативна система поглядів на розвиток освітньої практики, що проголошує навчальну діяльність людини як невід'ємну і природну складову частину способу життя у будь-якому віці [12, с. 139]. Відомий теоретик П. Ленгранд на форумі ЮНЕСКО ще у 1965 р. презентував концепцію безперервної освіти, в основі якої гуманістична ідея про те, що людина повинна бути центром всіх освітніх починань, для неї необхідно створювати всі необхідні умови з метою повного розвитку її здібностей упродовж всього життя; по-новому розглянуто етапи життя людини, зокрема не розмежовуються на періоди навчання та трудової діяльності. Теоретичні розробки концепції стали основою для реформування систем освіти всьому світі [12, с. 139].

Власне, безперервна педагогічна освіта розпочинається з базової, яку В. Шахов трактує як процес навчання студентів у системі знань з педагогічних дисциплін, науково-дослідну роботу з педагогіки та педагогічну практику, а також як результат, що характеризується певним рівнем сформованості базових педагогічних компетентностей (знань, умінь, ціннісних орієнтацій, Я-концепції) [14].

Система педагогічної освіти у Західній Європі функціонує і розвивається як єдність загального та особливого, але водночас їй притаманні такі характеристики: дуалізм систем педагогічної освіти (фактичне існування двох систем підготовки вчителів – для дошкільної ланки і початкової школи та для середньої школи); варіативність навчання (вибір різних освітніх і професійних програм, курсів), його гнучкість щодо соціальних змін; більшість систем та моделей професійної підготовки вчителів будується на статичних концепціях педагогічної освіти, які абсолютизують ідею неперервної педагогічної освіти; погляд на педагогічну освіту як на відкриту динамічну систему.

Як бачимо з наведеного вище, сучасна педагогічна терміносистема не містить єдиних визначень педагогічних явищ та процесів, освітніх систем. Вважаємо, що тлумачення термінів і не повинні розглядатись як єдине і безальтернативне визначення. На нашу думку, можливість існування інших визначень, термінів та підходів до розгляду педагогічних явищ та процесів системи професійної педагогічної освіти збагачує її, урізноманітнює векторність її розвитку. Однак при цьому необхідно зважати на загальноприйняту педагогічну термінологію, не намагаючись довільно тлумачити існуючі терміни і поняття.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, для системи педагогічної освіти Західної Європи і України, незважаючи на різноманітність структурної організації, змісту тощо, характерним є процес зближення, що зумовило нове суспільне явище – створення

загальноєвропейського освітнього простору, особливостями якого є: схожість освітніх систем підготовки педагога за умови збереження їх національних відмінностей, тобто прагнення до єдності в різноманітні; участь у академічних обмінах як одна із тенденцій розвитку педагогічної освіти в країнах ЄС; збільшення кількості студентів, інститутів, факультетів і курсів в усіх національних системах педагогічної освіти; розвиток освітньої мобільності; розвиток відкритого дистанційного навчання; визнання дипломів та сертифікації між країнами ЄС. Тому термінологічний аналіз системи професійної підготовки педагогів у Західній Європі дасть змогу українським освітянам не лише усвідомити особливості самої системи, але й сприятиме освітній мобільності.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачасмо в аналізі трактування поняття «кваліфікація» в Україні та Західній Європі.

Список використаних джерел:

1. Бирка М. Система післядипломної педагогічної освіти регіону та напрями її вдосконалення / М. Бирка // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Педагогічні науки. – 2015. – № 1. – С. 4–9.
2. Вишнякова С. М. Профессиональное образование. Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. – М. НМЦ СПО, 1999. – 538 с.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник / С. У. Гончаренко. – Вид. 2-ге, доповн. й випр. – Рівне: Волин. обереги, 2011. – 552 с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Зайцев В. В. Пути развития отечественного педагогического образования в условиях Болонского процесса / В. В. Зайцев // Педагогическое образование и наука. – 2005. – № 1. – С. 39–43.
6. Кристопчук Т. Є. Система педагогічної освіти в країнах Європейського Союзу: спільні та відмінні риси / Т. Є. Кристопчук // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Сер.: Педагогіка. – 2012. – Т. 209, Вип. 197. – С. 121–126.
7. Крутій К. Термінологічне поле інновацій в дошкільній освіті: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrdeti.com/nauka.php?ar=5&lang=ru>.
8. Кузьмінський А. І. Теоретико-методологічні засади післядипломної педагогічної освіти в Україні: Автореф. дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / А. І. Кузьмінський; Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2003. – 34 с.
9. Мельник Н. І. Наукові підходи до професійної підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи / Н. І. Мельник // Вісн. Глухівського нац. пед. ун-ту. ім. О. Довженка: зб. наук. праць. Вип. 32 / Глухівський НПУ ім. О. Довженка; редкол.: О. І. Курок (відп.

ред.) [та ін.]. – Глухів: ПБВ Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2016. – С. 17–27. – (Серія «Педагогічні науки; вип. 32»).

10. Носовець Н. М. Професійна підготовка майбутніх учителів у країнах західної Європи [Електронний ресурс] / Н. М. Носовець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – 2015. – Вип. 130. – С. 68–72. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_130_17
11. Огнівко Л. В. Європейський досвід забезпечення якості вищої педагогічної освіти / Л. В. Огнівко // Матеріали регіонального науково-практичного семінару: Шляхи модернізації вищої освіти в контексті євроінтеграції (20–21 травня 2008 р., м. Тернопіль); за заг. ред. Г. В. Терещука. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2008. – 235 с. – С. 227–231.
12. Протасова Н. Г. Післядипломна освіта педагогів: зміст, структура, тенденції розвитку. – К.: Міленіум, 1998. – 176 с.
13. Пуховська Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності. – Київ: Вища школа, 1997. – 180 с.
14. Шахов В. І. Базова педагогічна освіта майбутнього вчителя: загальнопедагогічний аспект. / В. І. Шахов. – Вінниця: Едельвейс, 2007. – 383 с.
15. Key Competences in Europe: Opening Doors for Lifelong Learners Across the School Curriculum and Teacher Education. – Режим доступу: http://www.case-research.eu/upload/publikacija_plik/27191519_CNR_87_final.pdf
16. Teacher Education Program | Harvard Graduate School of Education. – Режим доступу: <https://www.gse.harvard.edu/masters/tep>
17. The concrete future objectives of education and training systems: report from the Education Council to the European Council. – Режим доступу: <http://www.voced.edu.au/content/ngv%3A17982>

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Byrka M. Systema pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity rehionu ta napriamy yii vdoskonalennia / M. Byrka // Naukovyi visnyk Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Pedahohichni nauky. – 2015. – # 1. – S. 4–9.
2. Vishnjakova S. M. Professional'noe obrazovanie Slovar'. Kljuchevye ponjatija, terminy, aktual'naja leksika. – M. NMC SPO, 1999. – 538 s.
3. Honcharenko S. U. Ukrainskiy pedahohichniy entsyklopedychnyi slovnyk / S. U. Honcharenko. – Vyd. 2-he, dopovn. y vypr. – Rivne: Volyn. oberehy, 2011. – 552 s.
4. Entsyklopediia osvity / Akad. ped. nauk Ukrainy; hol. red. V. H. Kremen. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 s.
5. Zajcev V. V. Puti razvitija otechestvennogo pedagogicheskogo obrazovanija v uslovijah Bolonskogo processa / V. V. Zajcev //

- Pedagogicheskoe obrazovanie i nauka. – 2005. – # 1. – S. 39–43.
6. Krystopchuk T. Ye. Systema pedahohichnoi osvity v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: spilni ta vidminni rysy / T. Ye. Krystopchuk // Naukovi pratsi [Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia»]. Ser. : Pedahohika. – 2012. – T. 209, Vyp. 197. – S. 121–126.
  7. Krutii K. Terminolohichne pole innovatsii v doshkilnii osviti : [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ukrdeti.com/nauka.php?ar=5&lang=ru>.
  8. Kuzminskyi A. I. Teoretyko-metodolohichni zasady pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity v Ukraini: Avtoref. dys... d-ra ped. nauk: 13.00.04 / A. I. Kuzminskyi ; In-t pedahohiky i psykhologii prof. osvity APN Ukrainy. – K., 2003. – 34 s.
  9. Melnyk N. I. Naukovi pidkhody do profesiinoi pidhotovky doshkilnykh pedahohiv u krainakh Zakhidnoi Yevropy / N. I. Melnyk // Visn. Hlukhivskoho nats. ped. un-tu. im. O. Dovzhenka: zb. nauk. prats. Vyp. 32 / Hlukhivskiy NPU im. O. Dovzhenka; redkol.: O. I. Kurok (vidp. red.) [ta in.]. – Hlukhiv: RVV Hlukhivskiy NPU im. O. Dovzhenka, 2016. – S. 17–27. – (Seriiia “Pedahohichni nauky; vyp. 32”).
  10. Nosovets N. M. Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv u krainakh zakhidnoi Yevropy [Elektronnyi resurs] / N. M. Nosovets // Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriiia: Pedahohichni nauky. – 2015. – Vyp. 130. – S. 68–72. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchdpu_2015_130_17
  11. Ohnivko L. V. Yevropeyskyi dosvid zabezpechennia yakosti vyshchoi pedahohichnoi osvity / L. V. Ohnivko // Materialy rehionalnoho naukovopraktychnoho seminaru : Shliakhy modernizatsii vyshchoi osvity v konteksti yevrointehratsii (20–21 travnia 2008 r., m. Ternopil); za zah. red. H. V. Tereshchuka. – Ternopil : Vyd-vo TNPU im. V. Hnatiuka, 2008. – 235 s. – S. 227–231.
  12. Protasova N. H. Pislidyplomna osvita pedahohiv: zmist, struktura, tendentsii rozvytku. – K.: Milenium, 1998. – 176 s.
  13. Pukhovska L. P. Profesiina pidhotovka vchyteliv u Zakhidnii Yevropi: spilnist i rozbizhnosti. – Kyiv: Vyshcha shkola, 1997. – 180 s.
  14. Shakhov V. I. Bazova pedahohichna osvita maibutnoho vchytelia: zahalnopedahohichni aspekt. / V. I. Shakhov. – Vinnytsia: Edelveis, 2007. – 383 s.
  15. Key Competences in Europe: Opening Doors for Lifelong Learners Across the School Curriculum and Teacher Education. – Rezhym dostupu: http://www.case-research.eu/upload/publikacija_plik/27191519_CNR_87_final.pdf
  16. Teacher Education Program | Harvard Graduate School of Education. – Rezhym dostupu: <https://www.gse.harvard.edu/masters/tep>
  17. The concrete future objectives of education and training systems: report from the Education Council to the European Council. – Rezhym dostupu:

<http://www.voced.edu.au/content/ngv%3A17982>

Аннотация. В статье осуществлен анализ терминологического поля системы профессиональной подготовки педагогов в Западной Европе в контексте профессиональной подготовки педагогов Украины. Раскрыто значения основных дефиниций, а именно: «система педагогического образования», «формы получения образования», «базовое педагогическое образование», «последипломное педагогическое образование», «бесперывное педагогическое образование» в контексте их использования отечественным и европейским научными сообществами. Выяснено, что «система педагогического образования» в контексте анализа профессиональной подготовки педагогов – это и система профессиональной подготовки будущих учителей, представляющая собой целостный комплекс структурных элементов, которые находятся между собой в определенных связях и отношениях, взаимодействуют друг с другом и образуют целостное единство; и определенная совокупность взаимосвязанных средств, методов и процессов, необходимых для создания организованного, целенаправленного и намеренного педагогического влияния на формирование личности.

Ключевые слова: система профессиональной подготовки педагогов, терминология, терминосистема, система педагогического образования, формы получения образования, базовое педагогическое образование, последипломное педагогическое образование, бесперывное педагогическое образование.

Resume. The article analyses terminological field of the system of professional training of teachers in Western Europe in context of professional teachers' training in Ukraine. The meaning of main definitions such as “educational system”, “forms of receiving education”, “basic pedagogical education”, “postgraduate pedagogical education”, “continuous pedagogical education” in context of their application by domestic and foreign scientific communities is discovered. It is clarified, that “educational system” in context of professional teachers' training analysis is both the system of professional education of future teachers, that is an integral complex of structural elements, which have certain internal ties and relations, interact with each other and form integral unity; and it is a set of interconnected means, methods and processes required for creation of organized, purposeful and intentional educational influence on formation of personality.

Key words: the system of professional training of teachers, terminology, terminological system, educational system, forms of receiving education, basic pedagogical education, postgraduate pedagogical education, continuous pedagogical education.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2017